

'We moeten de enorme behoefte aan zingeving zichtbaar maken'

Afscheidsinterview met Hugo Vlug door Francine Wildenburg

Hugo Vlug (49) zwaait af als voorzitter van de VGVZ. Bij zijn aantreden in 2016 schreef hij bovenaan zijn to-do-lijst: 1. een gesprek met de minister van Volksgezondheid, 2. aanschuiven bij De Wereld Draait Door. Het doel: geestelijke verzorging voor iedereen toegankelijk maken, dus ook in de thuissituatie.

14 februari dit jaar was het zo ver: de VGVZ zat aan tafel met minister Hugo de Jonge.

Hugo Vlug: „Ik ben ongelooflijk blij dat dat gelukt is, want het heeft veel in gang gezet. De Jonge zei destijds: ik ga de dominee niet financieren. Dat zelfs de minister van Volksgezondheid niet door heeft wat geestelijke verzorging precies inhoudt, laat maar weer zien hoeveel onwetendheid er is over ons beroep. Inmiddels hebben we hem en zijn ambtenaren gelukkig kunnen uitleggen dat geestelijke verzorging niet per se religieus hoeft te zijn en dat het anders is dan wat de maatschappelijk werker of psycholoog doet. Niet omdat we onszelf zo belangrijk vinden, maar omdat het een belangrijk onderdeel is van goede zorg.”

Ja, dat zeggen geestelijk verzorgers steeds, maar wat is die meerwaarde dan?

„Als het niet goed gaat met iemand, kijken hulpverleners vaak naar lichamelijke en praktische oplossingen. Dus: welke behandeling is er nodig en waar regelen we krukken of een traplift. Maar hoe ga je om met tegenslag of wat als er niets meer op te lossen valt? Wat vindt iemand écht nog belangrijk als hij met beperkingen verder moet of de dood dichterbij komt? Een geestelijk verzorger geeft je de ruimte om aan die vragen toe te komen, en ermee verder te kunnen.”

En dan hebben ze minder pillen nodig?

„Zorg voor de geest of de ziel, hoe je het ook wil noemen geeft de patiënt rust en de ruimte om zijn situatie op een andere manier te kunnen bekijken. Ik heb inderdaad meegemaakt dat mensen leren aanvaarden hoe het op dat moment 'is' en daardoor zien hoe waardevol hun leven nog is, ondanks de tegenslag. Verdovende medicatie of andere afleidingen om te ontsnappen zijn dan niet nodig. Van zo'n proces getuige te zijn is ontroerend mooi...”

Jij werkt in het Amsterdam UMC, hoe zag je dat geestelijke verzorging in de thuissituatie ontbreekt?

„De behoefte aan geestelijke verzorging houdt niet op bij de uitgang van het ziekenhuis. Vaak juist niet. Mensen liggen steeds korter op een afdeling. Het grootste gedeelte van ziek zijn en sterven gebeurt thuis. Zeker nu de regering vindt dat mensen langer op zichzelf moeten blijven wonen.”

Maar mensen hebben thuis toch ook hun naasten?

„Dat is in heel veel gevallen zo, gelukkig, maar ik zie ook vaak dat mensen het moeilijk vinden om met dierbaren te delen wat ze bezighoudt. Wie afhankelijk wordt van anderen, wil hen zo min mogelijk lastigvallen. Mensen zijn bang als zeurpiet te worden gezien. Bovendien zit er in relaties ook vaak onbegrip. Ieder individu heeft zijn eigen mening en gaat anders met tegenslag om. Dus, doorgaan met een behandeling of stoppen? Samen huilen of verdriet binnenhouden? Een geestelijk verzorger luistert belangeloos en de gesprekken zijn vertrouwelijk. Dat schept ruimte. Het gebeurt geregeld dat mensen aan mij iets vertellen dat ze nog nooit aan een ander hebben gezegd, en dat kan hen enorm helpen om rust te vinden.”

Klinkt logisch, maar bijna niemand weet dat.

„Nee, en dat is ongelooflijk jammer. Daarom vind ik het vergroten van de zichtbaarheid van geestelijke verzorging zo'n belangrijk speerpunt voor de VGVZ. We zitten wat dat betreft als beroepsgroep in een leerproces, omdat de plek van geestelijk verzorgers in instellingen al jarenlang wettelijk verankerd is. De boer opgaan en aansluiten bij de taal van anderen is een uitdaging. Maar om relevant te blijven, zullen we ondernemerschap moeten tonen en beleidsmakers, medeprofessionals én burgers moeten overtuigen van onze meerwaarde. Wij moeten de enorme behoefte aan zingeving zichtbaar maken.”

Hoe dan?

„In elk geval door niet zuur te zijn over het verlies van arbeidsplaatsen. We staan als geestelijk verzorgers open voor de ander. Laten we vanuit die houding ook werkgevers en bestuurders benaderen. De tijd is ons nu goedgezind: denk aan de focus op positieve gezondheid en goede palliatieve zorg. Bovendien moeten we ons realiseren hoe bijzonder goed we het in Nederland hebben geregeld in vergelijking met andere landen. Dat werd mij in juni weer heel duidelijk op het tweejaarlijkse congres van de European Network of Health Care Chaplaincy (ENHCC). Het is ons in Nederland gelukt om één vereniging voor geestelijk verzorgers te worden, onafhankelijk welke achtergrond je hebt, we hebben een onafhankelijk kwaliteitsregister en bovendien is er nu vanuit VWS 35 miljoen beschikbaar voor geestelijke verzorging in de eerste lijn. Van Noorwegen tot Griekenland kijkt men daar met grote ogen naar.”

Die 35 miljoen zit eraan te komen, maar dat ga jij niet meer meemaken.

„Niet als voorzitter nee, maar wel als betrokken VGVZ-lid. Nu ik ben toegelaten tot de lerarenopleiding van de School voor Zijnsoriëntatie, heb ik moeten besluiten te stoppen met het voorzitterschap. Ik wil niet twee dingen half doen en als ik moet kiezen ligt mijn hart en mijn toekomst bij de persoonlijke begeleiding van individuen en groepen.”

Als de financiering wordt toegekend, zou er misschien wel een plekje aan de tafel van De Wereld Draait Door vrij kunnen komen voor de VGVZ: punt 2 op je to-do-lijst...

„Dat zou meer dan geweldig zijn en ook heel terecht. Ik heb er alle vertrouwen in dat mijn opvolger daar dan minstens zo trots zal zitten als ik.”